

Ésik Sándor

Árvalányhaj a sivatagban

Ésik Sándor világjáró sorozata 21.

Távolról csak fapálcikákra tűzött papírforgóknak tűntek a dombok élére telepített szélérőművek, a végtelen sztrádán közelebb jutva óriássá növekedtek. Az egész szemhatárt, a szelíd ívű horizontot lezárta az ezernyi propeller. A Mojave sivatag szélén hajtottunk. A parti hegység San Bernardinónál jelentéktelen emelkedökké süllyedt valamikor az idők hajnalán. Az óceán partjáról, dél Los Angelesből itt vezet az út Las Vegasba, a sivatag szívében fekvő csillám-városba. Ugyanitt kél át a forró homokot hozó szél, és a hűvös, párás tengeri fuvallom – mikor melyik évszakot írjuk. A dombhákat barnára égette a nap, itt-ott villan csak valami nagyon szívós zöld cserje lombja. Inkább a Józsuá fájának nevezett kaktusz karjai nyúlnak a portól szürke égbe.

Henry autóját reggel úgy megraktuk fegyverekkel, mintha csatába indulnánk. Elkerekedett a szemem, amikor az ágy alól előhúzott egy medveölőnek is beillő golyóspuskát, a szekrényből pedig még két kisebb ismétlőt. Pisztolyból is előkerült egynéhány.

– A kilencvenes gettőlázadás óta egyet az ágy alatt tartok – magyarázta. – Itt megengedett a fegyverviselés, – tette hozzá. – Ha egy is betenné a lábát a portámra azokból a mocskokból, keresztüllőném, – mondta, és tele marékkal kezdte a lőszert rakni az erre a célra szolgáló iszákba. Tekintetén láttam, hogy meg is tenné, amit mond.

Valami elhagyatott helyet kerestünk a durva sziklával tarkázott barátságatlan vidéken. Azt mondta Henry, nem ritka errefelé a jackrabbít, ami egy apróbb nyúlféle.

– Olyan kicsi, mint otthon a vadnyúl fia, amikor a lóherét először kaszáljuk – próbálta leírni a ránk váró élményt. Aztán mesélni kezdte, siheder korában merre vetettek lóherét a paraszniai határban, de hirtelen elhallgatott.

– Be kéne nézni Elzához – fordult hátra feleségéhez, Erzsikéhez. A szépre öregedett arcú, koromfeketére festett hajú asszony egész úton csendben hallgatta beszélgetésünket, most azonban hangosan tiltakozott.

– Hagyjad már békén, tudod, hogy nem szereti a vendéget. Legalább felhívtuk volna tegnap este...

Henry nem az a típus, aki sokat latolgatja döntéseit. Ráfordult egy igen hepehupás útra, amely a domb élén futott, közvetlenül a hatalmas szélforgók tövében. A kerekek alatt vadul ropogott a durva kő, a forgók lapátjai pedig úgy suhogtak, mintha egy ezred szamuráj hadakozott volna.

Kisvártatva völgy tűnt fel előttünk, az aljában valami lakókocsiféle. Nem sokkal tovább még vagy két tanya látszott. Az egyik módosabb gazdára vallott, és nem csak a mellette parkoló repülő miatt. A völgykatlant tikkadtan reszkető forró levegő ülte meg, csak az éleken kalimpált a szélforgók erdeje. Elza a bódé előtt kémlelte az érkezőt egy csenevész pálma tenyérnyi árnyékában.

– Hogy vagy, Elza? – rikkantott rá vidáman Henry. Levette átizzadt baseballsapkáját, megtörölte izzadságban fürdő néhány szál haját, és cuppanós csókot nyomott a kortalanra ráncosodott arcra. Hátrament a kocsis csomagtartójához, kivett egy rekesz kólát. – Nézd, mit hoztunk neked. Ez a fiú meg otthonról jött – mutatott rám.

Elza apró szeme érdeklődéssel telt meg, és fürkészően nézett az arcomba, aztán Erzsikéhez fordult.

– Kikötötték a telefonomat, azért nem tudtátok hívni. Csak a villanyt tudtam kifizetni a múlt hónapban – mondta panaszos hangon. – A légkondicionáló nélkül el-

pusztulnék. Gyertek beljebb...

A valamikor jobb napokat látott lakókocsi kerekei hiányoztak. A négy sarka szikladarabokra állítva keresett egyensúlyt a süppedős homokban. Az elszáradt kórók közül kerregő hang hallatszott. Elza észrevette, hogy felfigyelek.

– Nem csörgőkígyó, ne féljen. Kabóca. Egy akkora légy, mint otthon az ökörszem. Bent már nem hallatszott a sivatag ezer zaja. A légkondicionáló surrogva próbált megküzdeni a forrósággal, ami a falakról szinte sütötte az arcomat. A falról számtalan kép nézett ránk.

Leültünk a szűk kis helyiségben, zavart hallgatás telepedett közénk.

– Ez Jancsi volt, az uram, – mutatott az egyik felvételre. Kólát bontott, és száraz süteményt tett egy tálcára. – Míg élt, mindig bementünk Los Angelesbe, a Magyar Házba március 15-én, meg máskor is. Nagyon jó nyugdíja volt az én szegény uramnak, – mondta, és leült egy kisszékre. Tele volt velünk a lakókocsi. – És ti hogy vagytok, Erzsikém?

A két öregasszony csendes panaszáradata zsongássá lett. Szemem szórakozottan leltározta a nyomasztóan szegényes tárgyakat. A rádió, a tévé, és az összes többi háztartást szolgáló tárgy a valamikori hatvanas évek korának jegyeit és stílusát hordozta. Az ágyat borító kopott drapéria ínséges szagot árasztott. A fölé csavarozott polcon viszont egy keresztiszemes hímzésű kelmékbe burkolt baba ült. Nem hittem a szememnek: a gömbölyű arcú kaucsukbaba keblét egy kis Kossuth-címer díszítette.

Talán tízéves lehettem, vagy annyi se – révedtem magamba. Ötvenhat után egy-két évvel. Az elemi iskolában Petőfiről, és márciusról beszélt a tanítónő. A nap végén utcák szerint sorba állított bennünket, és végignézett rajtunk, mielőtt hazabocsátott volna. Az egyik osztálytársam kabátjának hajtókáján megállt a szemem. Egy címer volt rajta, ugyanez a Kossuth-címer. Kihúzta a túvel odatűzött, kis műanyag címercskét. Ma is emlékszem, amint a hátára pillantott. Egy gombostűt felforrósítva égettek bele. A kis fémfejen látszott az égetés nyoma, a megolvadt fehér nájlilon pedig a koromé.

– Ma már ilyet nem hordunk, – mondta a tanító a tanárok éneklő hangján, és a zsebébe süllyesztette. – Jó napot kívánok – tette hozzá még hangosabban. Mi pedig utána kántáltuk: Jóóónaaapoot kííívááánook, és elindultunk hazafelé.

Elza elkapta a tekintetem.

– Ezt a babát még édesanyámtól kaptam – szakította félbe bajainak sorolását. – Velünk volt a lágerben, Kanadában, amikor szegény uram bányász volt Ohióban, végig, mindig. – Kinyílt az arca, és mosoly jelent meg a szája sarkában. – Otthon, a nagyszobában, a dupla ágyon édesanyám minden reggel egymásra tette a két dunnát, rá az ágytakarót, középre a horgolást, és azon ült a baba.

– És a címer? – biztattam, folytassa. – Ezt ötvenhatban hordtuk, még amikor lehetett. Semmit nem hoztunk el, amikor szöktünk, csak néhány ilyen apróságot.

– Ilyen nekem is volt, – vágott közbe Henry. – Meg is van valahol, – folytatta. – Majd otthon megmutatom – fordult felém.

Lassan szedelőzködni kezdtünk. Kioldaloztunk a szűk ajtón, aztán kint még megálltunk egy-két kényszeredett szóra. A második szomszéd házában – lehetett vagy ötszáz méterre – toronymagas portölcsér baktatott lustán a Józsuafák között. A rozant bódé mögött tovább kerregett a kabóca. Közelebb mentem, hátha látom. Helyettük fehér bolyhú, nádszerű növényeket pillantottam meg. Mögöttem Elza könnyű lépte hallatszott:

– Olyan, mint az árvalányhaj, igaz? Ránéztem. Kedves tekintete azt mondta: megszeretett ebben a félórácskában. – Az uram hozta a tengerpartról. Locsolgatom, jól elvan itt a ház hátánál.

A portölcsér méterekre haladt el mellettünk, szele megkavarta a hófehér szösös szálakat, a rozsdás lavór vize is megborzongott.

– Gyere, hé – kiáltott Henry olyan szatmári tájszólásban, ami már otthon is ritka.
– Gyere, mert elbújnak a nyulak.

Felnéztem. A portölcsér már távol járt. A messzeségben a szélforgók tovább kaszabolták a levegőt.

